

Halis Karabenli

**Ba'zilar
olisdan
sevarlar**

**“Factor press” nashriyoti
Toshkent – 2021**

UDK 821.512.161-31
K BK 84(5Tyц)
K 24

Halis Karabenli

Ba'zilar olisdan sevarlar [Matn] / Halis Karabenli .-Toshkent:
«Factor press», 2021.-208 b.

Halis Karabenli 1976-yili Anqarada tug'ilgan. Anadolu universitetining Boshqaruv bo'limini tamomlagan. Uning qalamidan "Labimdagi ishq", "Ishqning narigi yuzi", "Aqlimda go'zal qol", "Efnan" va "Ba'zilar olisdan sevarlar" nomli kitoblari nashr qilingan.

Turk tilidan

Nodirabegim Jamshid qizi

tarjimasi

UDK 821.512.161-31
K BK 84(5Tyц)

ISBN 978-9943-7253-0-0

© "FACTOR PRESS" nashriyoti

© Halis Karabenli

Ishqsizlik va yolg'onning bo'y cho'zib, hattoki hukm
surayotgan bu davrda, inson nima uchun qo'lidagi
narsalarining qiymatini bilmaydi?

Vaholanki, o'tdi, ketdi deyish qanchalar mushkul.

Toshkent:

ug'ilgan
bo'limin
ri ishq
"Efnan"
ri nashr

**Sevgilim, o'tib ketmadi... Qalbim hanuz
qattiq og'riyapti...**

riyoti

Qanchalar seni sevib boryapman... Qalbim senga qarshi qanchalar tez ilimoqda...

Menga kelishingni istayman. Meni davola. Ishonchimni va qalbimni o'rniga qo'y qaytadan. Yana suyana olay. Jazavasi tutgan bir to'da qarg'a misol ustimda qag'illab turgan bir qancha ovoznig ichidan ajrata oladiganim va sira hadiksiramaydiganim yagona narsani, ya'ni ovozingni puflab turib, labimga suya.

Ammo to'satdan bo'lmasin bu. Avval dudoqlaringni biroz sovut. Go'dagiga oshini va suvini ilk marta tutayotgan onaning, lablarini qoshiqqa ohista tekizib, bolasining og'zini kuydirmasligiga amin bo'lishi kabi shafqat bilan qil. Albatta, bunga majbur emassan. Ammo men tomon kelishingni istayman. Chunki tashqaridagi dunyoda yashamagan bir inson majbur ravishda o'zining ichida yangi bir olam yaratadi va ketgan har joyiga u dunyoni olib yuradi. Masalan, ko'chada yurarkan, ulkan bir gumbazning ichidadek o'zidan amin va xavfsiz ko'rinarikan, baribir uni xafa qilmasliklari uchun insonlar bilan orasiga masofa qo'yadi. Boqishlari teshib yuboray deydi hamma narsani. Birov bilan o'rtoq tomoni yo'q. Doim xayol suradi, ammo so'raganlarga "Sira xayol surmayman" deydi. Aslida, esa xayollarida eng muhim kuychi o'zi, eng mazali taomlarni tayyorlaydigan kishi ham o'zi, yuzsiz bo'lgan ko'pgina inson uni jonqulog'i bilan tinglayotgandek, ichidan davomiy bir narsalar aytib beradi. G'alati bir umidi bor, faqat bu umid yashashi uchun uni vaqti-vaqti bilan qamchilasa ham, eng kichik hollarda har narsadan nafratlanadi. O'sha

onda hatto o'zining qurgan dunyosidan ham ketishni istab, devona kabi bir eshik qidiradi. O'zi qurgan dunyo ham uni o'ldirishni boshlaydi. Nafas ham ololmaydi. U ichidagi oynadan qurgan gumbazni sindirish uchun bor kuchi bilan uradi o'zining ichiga. Yanada tezroq yurishiga qaramay, turgan joyidan qimirlay olmayotgandek sarosimaning ichida o'ngga-chapga o'zini uradi va eng qisqa vaqtda yolg'iz yig'lab olish uchun o'ziga pana yer izlashni boshlaydi. Chunki to'yib yig'lab olsa, yashayotgan joyi kengaygandek tuyuladi. Chunki hech kim yig'layotgan odamning yonida turishni xohlamaydi.

Meni to'xtat. Yoki yo'nalishimni o'zing tomonga bur. Sen kela olmasang, men o'zim boray. Yo'lni ko'rsat. Ichida sen bo'lmagan hech bir hayotning zarrasi bo'lishni istamayman! Bu ulkan gumbazning tepasidan bir deraza och. Ko'ngilsiz yaqinlashgan barcha eshiklarimning ortida meni kut. Bularni qanday amalga oshirasan, bilmayman. Ammo men yo'qolib boryapman... Meni top! Meni bag'ringa bos. Yuzsiz bu insonlarni uzoqlashtir mendan! Boshqalar titib yuborgan bu tanamni, yolg'iz sen ovozing ila tiklaysan. Tilka-pora qilindim. Izlari bor sirtimda. Seskanmasdan tegin menga. Tashqariga qiziqib, ochiq qolgan eshikdan chiqqan bir mushukning, bor-yo'g'i bir kechani tashqarida o'tkazib, butun bir umrining yarmini bir kechada yo'qotishi qanday tuyg'uligini bilolmaysan! O'tgan shuncha vaqtни bir kecha deb hisobla. Juda ko'p narsani yo'qotdim. Ko'p narsa eskirdi, bilaman! Va bilaman, kechirolmaysan. Faqat kechirishni oldin o'zingdan boshla. O'zingga quchoq och. O'zingni top. "Nega" deb so'ra

.....

o'zingdan.

Nima qilishingni va qanday qilishingni bilmayman. Ammo ishonchimni va qalbimni o'rniga qo'y boshqattan. Telbaga aylanmasimdan, bu qarg'alar galasining ovozi o'chir. Meni top. Meni bag'ringga bos. Tutilgan bu tanamni yolg'iz sen ovozing ila tiklaysan...

lom-mim demasdan bir chetga chiqqandi. Anchadan beri ahvol shunaga. O'zimizdan o'nlab o'zimizni hosil qilib, yana hosil bo'lgan o'zlarimizdan nafratlanardik.

Kutilmaganda qo'limdagi sanchqini tashlab, "Bu yana qancha muddat davom etadi?" dedim. U ham sanchqisini joyiga qo'ydi. Bir marta ishlatilib, keyin tashlab yuborish uchun ishlab chiqarilgan qog'oz salfetkasi bilan ohista og'zini artib, o'ng tomonda turgan stakandagi suvdan bir qultum ichdi. Menga nazar solmas edi. Qo'llarini stolning ustida birlashtirdi. Yutunganini ko'rdim. Faqat kimning yutunganini anglay olmayotgan edim. Tongdagi "u"midi, yoki kechagi "u"mi, bilmam, undan ham ilgirisimi? Bir-birimizga o'ta begona edik! Ehtimol bir-birimizni yaqindan tanishni xohlamayotgan edik. Chunki yangi narsalardan xabar topsak, birga yashashni istayotgan insonimiz juda o'zgarib ketardi. Xuddi bir tush kabi. Yonimda uxlagan insonning ovozini tushimda boshqa bir insonda ko'radim. Yuzlar boshqa-boshqa edi. Faqat ovozlari bir xil edi. Nima uchun ovoz o'zgarmas edi? Menimcha, ichki ovozlari bizdan bexabar edik. Ha, balki sabab shundadir. Janjallashayotganda g'oyibdan baqirish kabi emas bu, ichki ovoz nihoyatda boshqa narsa. O'zga bir tovush so'zlaydi. Balki bu — mening aslim! Sening asling! Bizning aslimiz! Bular haqida o'ylamoq qanchalar qo'rqinchli! Nafs birla, g'azab birla yoki marhamat birla yonib qovurilgan boshqa bir odam bor edi ichimizda...

Va nihoyat boshini ko'tarib, ko'zlarimga boqdi va "Biz o'zimizni ko'pdan beri yashayotgandek tutyapmizmi?" dedi. "Mavjuddek, uxlayotgandek, harmmasi

.....

joyidadek, sevishayotgandek, talashayotgandek... Shu qadar yashirdikmi o'zimizni? Men-chi? Qalbmni qanchalik bila oldim va o'zimni qanchalar taniy bildim-ki, senga o'z holimcha ko'rina olsam? Tovogdagi taormning nomi, qovurma makaron. Nomi, vujudga kelishi, tayyorlanishi, pishish muddati ma'lum. Ammo biz insonmiz... Suvi qurigan bir chuqur! Yoki bilmadim, og'zigacha suv bilan to'la bir chuqur. Seningcha ham vaqti kelmadimikan?"

U gapini tugatib, stuliga suyandi. Horg'in ko'rinayotgandi, ammo og'ziga qo'lini tiqib, o'zini majburlab qusgan odamning keyin yengillashib qolgani kabi g'ayrioddiy hotirjamlik ichida edi. Go'yo taslim bo'lgandek. Va yoki og'ir yukdan qutilgandek... Ichini tirnagan narsaning tirnoqlarini tag tubidan yulib tashlagandek... Tabiiyki, tirnoqlarni tagidan kesib tashlash insonga dahshatli og'riq hissini beradi. Bundan keyin qo'lini cho'ntagiga ham sololmay qoladi inson. Go'yo bir darddan qutulish uchun boshqa hamda ulkanroq va eng kamida oldin ko'nikilmagan bir dardni tanlamog kabi... Yangi dardiga hayrat-la boqarkan, u bilan tanishishga urinayotib, eski dardining og'riq va chinqiriqlar-la o'layotganiga quloq solmog, aynan insonga oid bir tuyg'udir. Ammo vaqt o'tib, bu dard ham kamlik qilayotgandek, yanada ulkanroq va yangi bo'lgan dardning payiga tushiladi...

To'g'ri, o'ta xotirjamdek ko'rinardi qarshimda. Va nihoyat so'z ochganidan keyin, endi nimalar yuz berishini taxmin qilayotgani ko'rinib turardi. Aslida, ancha vaqt oldin o'zimiz yaratgan savollarning rad etilishi edi bu. Men ham yog'och qirrali, o'rtasida yostig'i bo'lgan stulga

bir zumda chiqib, qorong'uda ko'zdan g'oyib bo'ladi. Ortiga qayrilib ham qaramaydi. Yoki ikki kishilik yotoqda necha yillardan buyon yonma-yon turgan ikki yostiqdan birining mehmonxonadagi divanga ko'chirilishining nimaligini yotoqxonada qolgan yostiqdan so'rashingiz mumkin. Birgalikda taom yeyilmaganligi uchun idish yuvish mashinasiga alohida-alohida joylashtirilgan likopchalardan, alohida tayyorlangan taomlardan, dush qilganidan so'ng bir begonaning yoniga chiqayotgandek, hammomda ustiga kiyib, azalda "seni qattiq sevaman" degan erkakka hozir hatto tanasining bir qismini ham ko'rsatishni istamagan ayoldan, "Bu bizning kuyimiz bo'lsin" deya tanlangan bo'lsa-da, o'tgan kunlarni yodga solgani uchun endilikda hech tinglanmaydigan, ustiga ustak nafratlaniladigan bir kuydan, onasining tungi klubda ishlashidan xabar topgan o'n to'rt yoshli qiziqqon bir o'smir boladan yoki onasi kir yuvarkan, dadasining balkonda boshqa bir ayolga shivirlagan tovushda "seni sevaman" deganini eshitgan yoshgina bir qizdan, morg eshigi tagida bolasining jasadini tekshirish uchun kutayotan otadan va hatto uchi yirtilgani sababidan ko'chaga uloqtirilgan bir paypoqdan "Tark etilish" ning nimaligini so'rashingiz mumkin.

“O‘ylashimcha, tugadi. Qovurma makaron suyangancha, bo‘libdi. Birinchi bor tayyorlashingmi?” dedim. juda mazali bo‘libdi.

Xuddi u bilan ilk marta ovqatlanayotgandek tutayotgandim o‘zimni. Chunki qarshimda turgan inson boshqa bir “u” edi. Stol atrofida o‘tirgan ko‘rinmas “men”larga ko‘z ostimdan qarab, yotoqxonaga ketishlari uchun ko‘z qisdim. Meni tushunishdi va tezda g‘oyib bo‘lishdi. Axir ular ham yuklarini yig‘ishi lozim. Ma’lumki, kimnidir biror yerga ketishi uchun hozirlik ko‘rmog‘i ancha vaqtni oladi. Qolaversa, xotiralar, tabassumlar, tortishuvlar, sirlashuvlar va yana qanchasi...

Endi cho‘zib o‘tirishning ma‘nosi yo‘q edi. Bu safar men yutindim. Ichimda aytilmagan biror so‘z qoldimikin deya tekshirib ko‘rdim o‘zimni. Biroq bo‘m-bo‘sh edim. Xuddi u singari o‘ng tomonimda turgan stakandan bir qultum ichib, qog‘oz salfetka bilan lablarimni artdim. Stulimni orqaga surgancha, o‘rimdan qo‘zg‘aldim. Hali hozirlashim kerak bo‘lgan ulkan yukim bor edi. Sokin gadamlar bilan yotoqxonaga tomon ketdim. Boshqa “men”lar yuklarini hozirlab qo‘yishgandi. Biri “Tish cho‘tkamizni olmaysanmi?” deya ogohlantirdi meni. “Qolaversin” dedim “men”larning biriga. Jim edik! U hanuz stuliga suyangancha qimirlamay o‘tirardi. Qo‘llari ikki yoniga tushirilgan. Ichimdan so‘nggi so‘z aytish istagi keldi. Ovozini yana bir bor eshitishim kerak edi. Ammo bunday qilmadim. Barcha savollar tugagan ekan, yangi savol o‘ylab topishning sira keragi yo‘q. Negaligini bilmadim-u, faqat tishcho‘tkamni goldirdim. Hammasi tugadi.

Ishon, menga. Hislarim
meni sen tomonga itaryapti.

Kimni hayotimda bo'lishini
istasam yoki kim men tomon
kelishni iroda qilsa, shu hol yuz
beradi...

Oradan shuncha vaqt
o'tganiga qaramay, "Hatto
o'tmishimda ham qolmading"
deyishning o'rniga, men
senga "Sen hanuz o'tmishga
aylanmading" demogdaman...

Sening yo'qliging abadiy bo'lishi mumkin emas. Ortda goldirilgan har iz, mutlaqo o'z egasining ortidan ketadi.

Hamma narsa qaytib keladi. Vaqti kelib, bunga o'zingiz amin bo'lasiz. Yuragingizni sigib turgan noma'lum narsa, yuzaga chiqadi. Chunki yashirinishdan charchaydi. Xuddi bir siniq tovush kabi... Bir jiringlash kabi... Mushaklarning jarohatlanishidagi og'riq kabi...

Yoki undan ham battarroq narsa. To'satdan boshlangan va nimaiki bo'lsa, o'zi bilan birga olib ketgan shafqatsiz bo'ron kabi dahshatli.

Aslida, siz javobini bilgan narsa savol bo'lishi mumkinmi? Mumkin emas. Javob nimadaligini bilasiz, aslida. Tugagandir, boshlangandir, ko'chgandir, parchalangandir, og'rigandir, sovugandir. Va ko'pgina savolni biz o'zimiz yaratamiz! Bor-yo'g'i shu.

Biz kechki ovqatga o'tirgandik. To'rt kishilik stolning atrofida, ko'rinishidan faqat ikkimiz bor edik, ammo ichimizga yutgan narsalarni yolg'iz ikkimiz ko'ra olardik. Menga qolsa, o'nlab kishilar to'plangandik stol atrofida. Masalan, tongdagi men, kechagi men, o'tgan haftadagi men, o'tgan oydagi men, o'tgan yildagi men va ancha yillar burungi men, eng avvalgi men... Tongdagi, kechagi, o'tgan haftadagi, o'tgan oydagi, o'tgan yildagi, ancha yillar avvalgi va eng boshidagi men... Ammo... G'alati bir shaklda "hammamiz" bir-birimizga begona edik. Bir marta foydalanib, keyin tashlab yuborish uchun ishlab chiqarilgan qog'oz salfetkasi edik go'yo. Har bittasi o'z burchini bajarib va oxir oqibat

Bir kun keladi va “Ha, biz ham sevgan edik”
deymiz. Kech aytilgan haqiqatlar qanchalik to‘g‘ri
bo‘lsa-da, shunchalik samarasizdir!

Tark etilganimni qanday tushuntirsam ekan?
“Lablarim bilan so‘zlarim orasiga bir pichoq sanchilgan-u,
men har gapirganimda tilimni kesyapti” deymi? Menimcha
bu yangi chiqqan bir yozuvchining o‘qigan kitoblaridan
terib-terib o‘g‘irlab yozgan uzun-yuluq jumлага o‘xshab
qoldi. Men tark etilganimni tushuntirmoqchi bo‘lib, nega
bular haqida gapiryapman o‘zi? Ha, aslida mavzudan u
qadar uzoqlashib ketmadim. Chunki sassizlik bo‘lgan yoki
bo‘lajak voqealardan avval yuz beradi. Oldin jim bo‘lasan.
Baqirishdan avval butun kuchingni to‘plab, jim bo‘lasan.
Og‘zingga katta toshni solasan va qorninga qo‘llaringni
qo‘yib, bardoshing yetguncha chidaysan. Ovozning seni tark
etmasligining oldini olishning eng samarali usuli — sukut
saqlamoq. Agar bu qo‘lingdan kelmasa, demak, hammasi
tugadi degani. Tugabdi bardoshing, kuching. Agar sen
gapirsang, dunyoning eng katta urushi boshlanishini bilsang
ham pinagingni buzmayсан. Faqatgina bir xarobaning
ostidan chiqish yo‘lini izlaysan xolos.

Ulkan devorlar ustingga qulagan. G‘ishtlarning
orasidan ko‘rinib turgan o‘likning qo‘li esa senga tegishli.
Ammo bir binoning kichik tirqishidan oqib kirayotgan
nurdan ham so‘rashingiz mumkin, “Tark etilish”ning
nimaligini... Chunki u bunga ko‘p bora guvoh bo‘lgan.
Bir erkak yoki ayol, qo‘lida ko‘ylagi, yoniga boshqa hech
narsa olmay, pillapoyalardan yugurib tusharkan, eshikdan

.....

Uni topganimni his qilyapman, ammo buni o'zimga ham ayto olmayman... Bu qadar yo'qotishlardan keyin kim bo'lsa ham sukut saqlardi...

O'sha tun juda ko'p o'yladim. Aslida, anchadan buyon ichimni kemirayotgan bir narsa bor edi. Birgina u tunda emas, undan avvalgi tunlarda ham doim o'sha harsa haqida o'y surgandim. Men u bilan ayrilishni istayotgandim. Chunki bir insonning birov bilan birga bo'lishi uchun, eng avvalo, o'zi bilan bir bo'lishi kerak edi. Qolaversa, men ko'pdan buyon o'zim bilan emasdim. O'zimda nimani qabul qilolmayotganimni, nima bilan kurash olib borayotganimni, nimadan istisno qilganimni aniq bilmayotgandim... Qisqasi, juda katta bo'shliq bor edi. Yolg'izlikni ko'proq sevadigan va tezda hamma narsadan zerikadigan odamga aylangandim. Berkinmoq go'zal hissga aylangandi. Birov bo'lmas edi yonimda. Tim qora bir nurning ostida, qop-qora samoga boqardim. Yuzlar mavjud emasdi. Ovozlar eshitilmasdi. Nimaga teginганиni bilmasang, undan jirkanishga hojat yo'q bunday hollarda. Tongda uyg'onganimda, bir necha oy o'tgandek, yana ilk bor uning ovozini eshitgandim. Oshxonada qo'shiq xirgoyi qilgancha, nonushta tayyorlayotgandi. O'rimdan turib, biroz o'tirdim.

Uning mayin ovozig'a quloq soldim. Biroz g'alati edi. Menga tegishli bo'lgan birov narsa yo'q edi go'yo. Kiyimlar turgan javonning oynasidan o'zimga qarab, birdan o'rimdan turdim. Bechorahol ko'rinarдим. Sochlarim

.....

to'zg'igan va yuzim osilib qolgandi. Ortiq o'zimga toqat qilolmadim! Keyin esa mudhish bir qaror bilan oshxona tomon ketdim va uni belidan quchdim. Gapirishiga fursat goldirmay, "Sen bilan ajralishni istayman" dedim. Qo'llarimni ohista belidan tushirib, tayyorlagan narsalarini birma-bir mehmonxonadagi stolning ustiga tuzishni boshladi. Xuddi hech narsa bo'lmagandek yana qo'shiq xirgoyi qilishda davom etdi. Nimaiki tayyorlagan bo'lsa, bitta-bittadan tashirdi. Mehmonxonadan oshxonagacha kamida sakkiz marta borib keldi. Muzlatgichga suyangancha uning harakatlarini tomosha qilardim. Pishloqni, nonni, zaytunni va nimaiki bo'lsa hammasini bitta-bittadan...

Oxirgi kelishida esa orgasini menga o'girib, oshxonada joylashgan uzun stolning ustiga ikkala qo'limi qo'ydi. Xirgoyi qilayotgan qo'shig'ining sasi tindi. Jim bo'ldi. Keyin esa "Stolga hamma narsa qo'yildi, nonushta tayyor!" dedi.

Ovozida titroq bor edi. Yig'layotganini sezdim. Yoniga borish uchun bir ikki qadam bosganimda, men tomonga gayrilmasdan, "yonimga kelma" degandek, bir qo'limi havoda ko'targancha, "Uzr so'rayman! Shundoq ham sendan bundan ortig'ini kutmagandim ammo o'ylaganimdan ham og'ir bo'ldi bu! Bir shaharni tasavvur qil. Oldin sen bormagan bir shahar. Avtobusdan tushasan va atrofga shashtsiz boqasan! Biz ham xuddi shunday edik... Sen avtobusdan tushding. Boradigan aniq biror yering yo'q edi va men seni uyimga taklif qildim. Bunda sening aybing yo'q! Bir kun yana o'zing bilmagan biror shaharga ketishni istab qolishingni bilmagandim! Har tun shu qo'rquv bilan uxladim. Har tong uyg'onar-uyg'onmas hali ko'zlarimni ochmay turib, qo'llarim bilan paypaslab seni qidirdim!

Agar ketgan bo'lsang, buni ko'rishni istamasdim, chunki... Ketganingni hatto qo'llarim-la his qilmoq ham menga dahshatli qo'rquv va og'riq berardi, bunida yaxshi bilardim. Sen ketmagan har tong shukr qildim, yonimdalinging uchun. Uxlashingni tomosha qildim. Va ishon menga, hayotimda senga bo'lgan tuyg'ularimdan ham go'zalroq narsaga duch kelmadim! "Go'zal narsalar tez nihoyalanaadi" deyishardi. Aytchi, seni kim tugatdi? Meni-chi? Qo'yaver! Tasalli berishga urinma! Ammo... yana bir bor yelkamdandan o'p. Ortimdan quch. Agar yuzingga qaraydigan bo'lsam, yana stolga nimalardir tashishimga to'g'ri keladi. Iltimos, o'p yelkalarimni... Va yana yolvoraman, bundan keyin o'zing bilmagan biror shaharga sayohatga chiqma!" dedi. Ikki qadam tashlab, ortidan quchdim. Lablarimni yelkasiga bosib, "Choy damlashni unutibsan, o'zim damlayman" dedim. Yig'ladik. Bola kabi yig'ladik. Bir yelkasidan, narigi yelkasigacha takror-takror o'pdim. Hanuz stolning ustida turgan qo'llarini tutib, o'zimga qaratdim. Sochlari yuziga tushgan va ko'z yoshlaridan nam bo'lgandi. Barmoqlarim uchi bilan nam sochlarini tarab, qulog'ining orgasiga o'tkazib qo'ydim. Iyagidan tutib, "Topdim" dedim, hayajon bilan... Ishonish qiyin edi. Nimani topganimni so'ramadi hatto. "Ishonching komilmi? Chindan ham o'zingni topdingmi" dedi. U titardi. Qo'rqayotgani ko'rinib turgandi. "Topdim" dedim, shasht bilan takrorlaganicha. "Topdim!" Hayotimda ilk bor kimdir o'zimdand ketmasligim uchun mendan ketishni o'ylardi. Yonida turdim. O'sha kuni nonushta qilmadik. Tashqariga chiqdik. Shunchaki yurdik. Ikki dona simit* oldik. Uzoq yurdik. Uyimni topgandim.

Shubhasiz, hech kutmaganimizda qo'ldan
boy berdik ba'zi narsalarni. Juda xohlaganimizda,
qo'limizdaligida va yo erishishga oz qolganida...
Biroq bularning hech birini endi qaytarib
bo'lmaydi. Qaytargan taqdirda ham, avvalgidek
hayajonlantirmas balki... Va ayni shu lahzada
yashayotganimiz hamda o'tmishning go'zal xotiralari
eng oliy yutug'imizdir. Boshqatdan boshlash
mumkin emas! Hayotingda kelgan joyidan davom
ettirish mumkin xolos. Zero, buni qabul qilishdan
boshqa yo'l ham yo'q.

yoqa

hech

Zota

sira i

o'tka

harn

bost

isho

ketd

ovoz

olib

topa

o'ld

yan

bo'l

qich

birg

yiq

chid

bo'

so'l

och

ona

qay

qad

qad

Avvaliga uning ham yarador ekanligi sizga yoqadi. Ammo vaqt o'tib, shunchaki yarasidan xalos bo'lish uchun kelganini anglab yetasiz.

Yangidan boshlamoq uchun meni tanlama. Chunki hech qanday yangi munosabatlarga muhtoj emasman! Zotan insonlarning yangi boshlaydigan munosabatlariga sira ishonmadim. O'ylab qara, shuncha narsani boshingdan o'tkazgansan "Kechirasan, boshimdan o'tkazganlarimning hammasi shunchaki yomon tajriba edi, aslida, yashashni endi boshlayapman" demogchimisan? Chindan ham bu senga ishonarli tuyulyaptimi? La'nat izlaring tamoman yo'qolib ketdimi? Kimnidir bag'ringga bosding, o'pding, isini va ovozini o'zingnikidek qabul qilding. Uyining eshigiga olib boradigan yo'laklarni hatto ko'zing yumuq holda topadigan bo'lding va to'satdan hammasini unutding-u, o'tdi-ketdi, shundaymi? Yo'q! Aslo! Men hech kimning yangi hayoti bo'lishni istamayman! Qayerda biror halokat bo'lsa, shunga yo'liqandek his qilaman o'zimni. Qayerdan qichqirib eshitilsa, men ham baqirayotgan odam bilan birga baqiraman. Sen ham shunday qil: baqir, jim bo'l, yiqil, oyogqa tur va bulardan aslo uyalma. Agar puchbo'lib chiqqan xayollarningning sababini mendan qidiradigan bo'lsang, buni ham to'g'ri qabul qilaman. G'azabingni so'ndiraman. Orgaga surmayman, senga bag'rimni ochaman. Chunki samimiyatning bahosi yo'q! Masalan, onangdan birinchi tarsakini qachon yegan bo'lsang, ilk bor qayerda qoqilgan bo'lsang, qaysi taomlarni xushlamasang, qachon bor kuchingni yo'qotgan bo'lsang, hayotdan ne

vaqt nafratlangan bo'lsang, tunnning qaysi soatidan keyin uxlaydigan bo'lsang, horg'in bo'lsang, gavjumlikdan bezgan bo'lsang, kimdir seni sevaman degan holda, aslida, sira sevmagan bo'lsa va bu barcha bo'lib o'tganlardan aqlingni yo'qotgudek bo'lsang-u, ammo birovga ayto olmayotgan bo'lsang, menga yoril. Sezdingmi? Quvonchingni hamma bilan o'toqlashishing mumkin, seni eshitishadi, hatto g'ayritiklari kelsa ham bildirishmaydi. Lekin hech kim bir yiqilishning qanday bo'lganligiga qiziqmaydi. Faqat ayblaydi. Xuddi jirkanch bir narsaga yo'liqqandek aftini bujmaytirib qaraydi. Ich-ichidan rohatlanib, kuladi. Bu ham senga kam, sen bundanam ortig'iga arziysan deya sevinadi, ammo o'zini senga rahmi kelgandek ko'rsatadi. Shuncha vaqt o'tib ham insonlarning asl basharasini ko'rishga qiyalayotgan bo'lsang, yanada diqqat bilan qara artroffingga. Yoningdagi insonlarning aslida nima sababdan yoningdaliklarini bilishdan qo'rqma! Va shu boisdan ham mendan yangi munosabatlar kutma. Qo'yaver, qayerda qoqilgan bo'lsang, qo'l cho'zay. Yoningga o'tiray.

Yo'qotadiganimizni yo'qotaylik! Nima bo'пти shunga?! Birinchi marta bo'lyaptimi bu? Ko'pdan beri tayyorlamagan nonushtalarimizni tayyorlaylik. Avtobusdan tushishimiz kerak bo'lgan bekatdan bir nechta bekat oldinroq tushib, piyoda kezaylik. Uygung qochgan paytlari tunni birga bedor o'tkazaylik. Zotan, hayot shu emasmi? Bo'lib o'tgan narsalar uchun ko'z yosh to'kib, ahmogona tasallilar axtarish o'rniga, "Endi men borman deya bilmog... Ana shular bilan kel menga. Haqiqatlarimg bilan, yo'qotgan kuylaring bilan, eshitishni unutgan so'zlarimg

bilan, qo'nsaganlaring bilan... Qoqilib tushgan joyingdan tur endi. Qani, tezda qaddingni rostlat! Qo'limdan tut. Boshingni ko'ksimga qo'y va yuragim sasini tingla. Oyoq kiyimning o'lchovini, iforingni, ovozingni, kepakli nonni yoqtirish-yoqtirmasligingni hali bilib olaman. Menga mana shular bilan kel. Ammo mendan aslo yangi munosabatlar kutma. Chunki inson qanchalik achchiq bo'lmasin o'tmishi bilan bir butundir!

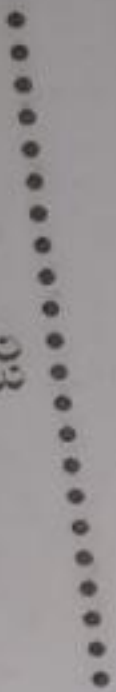
Bir narsadan shu qadar qattiq ranjdimki, endi jonimni og'ritish uchun yanayam ulkanroq yaralar qoldirishingizga to'g'ri keladi. Ammo bunga men izn bermayman!

Yolg'iz qolganimdan so'ng insonlarni tanishni boshladim. Naqadar g'alati bo'lmasin, gavyumlikda birov birovni taniyolmaydi. Har doim birga bo'lgan insoningizni ham bo'lganicha tanisiz. Uni o'ylayotganda, ayni dam yonimda bo'lishi lozimligida va u qalban yo vujudan boshqa bir yerdaligida yoki aynan qarshimda turganida va unga juda ko'p narsalar haqida aytishni istab turib, tilimni tishlaganimda, yo u ayni on vujudan yonimda bo'lgan holda qalban boshqa yerdaligida yoki u timmay gapirarkan, aslida bu gal gaplashadigan hech narsa qolmagani uchun, u gapiryotganiga qaramay, sukut saqlaganimda. Parlangan derazada paydo bo'lgan bug'ga yaqinlashib, ismingning bosh harfini yozarkan, to'satdan derazaga tushgan quyosh nuri bug' bilan birgalikda ismingning bosh harfi ham erib ketgani uchun ezilganimda. Avtobusga chiqqanimda, yonimda o'tirgan yo'lovchiga tashqaridagilar hasrat bilan qo'l silkitganida va men bilan xayrlashish uchun hech kim kelmaganida. Hech qachon va hech qayerda birov tomonidan kutilgan inson bo'lmay turib, avtobusda yonimda o'tirgan yo'lovchidan "Yana qancha goldi? Qayerdasan? Qachon yetib kelasan?" deb so'roqqa tutishlarini eshitgan onimda, sayohatga hech qanday yuksiz chiqqan vaqtlarim, yukim yo'qligi uchun yordamchi menga tilxat yozib bermagan damlarda, yonimdan kimsalar kulishib o'tganida,

Halis Kar
xonamda
o'zimga
o'lim ha
badanim
tushman
g'alati.
angladi

xonamda bor ovozimcha baqirganimda, hatto ovozimning o'zimga qaytib kelmagan paytlarida, yotoqqa cho'zilib, o'lim haqida o'ylayotib, qizg'in olov ichimga tushib, butun badanimi junjiktirganida va hech bir suratga baxtiyor tushmaganimi anglaganimda tanidim insonlarni. Naqadar g'alati. Gavjumlikda tanimaydi birov birovni. Yashadim va angladim...

Hayotda yashashni boshlashni hech kechiktirib bo'lmaydi. Va kech yuz bergan baxtiorliklarning ta'mi nordon bo'ladi. Chunki uning yuzi doim dard tomon burilgandir...

Bu kitobni naq yigirma yil oldin o'qigandim. Yuzlab kitobning orasidan unga ko'zim tusharkan, xuddi ancha yillar ko'rmagan bir tanishimni ko'rib qolgandek, hayajon bilan qo'limga oldim va orqa muqovasini barmoqlarim bilan siladim. Kitob ham menga "Xush kelibsan" deyotgandek edi. Baxtiorligingni his qilgan edim. Bir necha soniya shu holatda turgandan so'ng sahifalarga ko'z yugurtirdim. Vaqt faqat kitoblarda to'xtab turadi. O'sha ko'chalar, o'sha insonlar, o'sha fasllar, o'sha siyosiy hokimiyat, hali mobil telefon kashf qilinmagani uchun ko'cha boshida yonma-yon turadigan jetonli telefon butkalari, butkalarining orqasida qo'lida jetonlar bilan navbat kutayotganlar va "Buning gapi qachon tugaydi" deya jahl qilib qo'yayotganlar, shitirlayotgan yomg'ir, ohista esayotgan shamol, sal nariroqdagi qahvaxonada qarta o'ynagancha, oldindagi saylovda kimga ovoz berishlari haqida bahslashayotgan nafaqadagi amakilar, furgonda qaynatilgan makkajo'xori sotadigan yuzi oftobda kuygan, bir ko'zi ko'rmaydigan va xotinini o'ldirgani uchun yigirma yil qamoqxonada yotgan sobiq mahbusning "Yangi qaynatilgan makkajo'xorilar bor" deya baqirgan ovozi, bir necha daqiqqa avval svetaforda bir-biriga kelib urilgan ikki mashinadan birining ruli va o'rindiq o'rtasida qisilib qolgan o'ttiz yoshlardagi ayolning achchiq qichqiriqlari va yana bir necha holatlar o'sha-

.....

o'sha edi va men ham go'yo o'z uyimga qaytgandek edim. Meni qattiq ta'sirlantirgan bu kitobni o'qigan vaqtlarim bu qadar g'oyib bo'lmagandim, lekin xuddi hozirgi kabi nimalarnidir izlab yurardim. Bir kun kelib, izlagimni aniq topaman, bunga amin edim. Qolaversa, shuncha yildan keyin izlagan narsamni topganim bir yon-u, men bo'lsa yana hamna narsadan uzoqlashib ketgandim. O'qishim ham yakunlangan, sira ayirmaymiz degan insonlardan-da allaqachon yiroqlashilgan, ularning o'niga yangilari kelgan, yangi kelganlar ham ketib bo'lishgan, yangilana-yangilana ortidan bir nafasda eskirgan bu holatlar g'oyat ko'p takrorlangan edi. Kitobning ilk nashrini yangi ishga kirganimda, boshqa bir shaharga ko'chayotib yo'qotgandim va bu kitob o'shandan keyin sira xayolimga kelmagan edi. Borishni istagan joylarim, ko'rishni xohlagan insonlarim, sevib eshitadigan musiqalarim, o'quvchilik paytlarimda har ikki kunda bir yeydigan turli xil makaronlarim ham kitobga qo'shib, unutilib ketgandi. Ammo vaqtlar o'tib, ichimga bir bezovtalik qaytib kelgandi va menga nimadir yetishmayotganini va u nimaligini qanchalar eslashga urinmay, topa olmagan edim. O'tmishdagi sevgilim Nihon, otam va onam, bankda turgan hisob raqamimdagi pulim, bog'i bilan ikki xonali, ikki qavatdan iborat uyim, har yili yangilanadigan mashinam, ish bo'yicha majlislarim, bir paytlar eng yaqin do'stim bo'lgan, hozirda chet elda yashaydigan Samedning uch yashar o'g'li meni biroz chalg'itgan bo'lsa ham, hammadan g'alati bir tarzda uzoqlashgan va meni hech bir shaklda qoniqtirmasliklariga ko'nikib ketgandim. Qiyinchiliklar o'tib ketayotgan va baxt

bo'lib ko'ringan narsalar ham barham topayotgan edi. Hamma narsaning tasavvurga sig'mas darajada darrov o'zgarib ketishi, insonni hech qayerda ko'p qololmaydigan bir yo'lovchiga aylantirishga yarardi xolos. Yigirma yil ichida ishim sababli o'nlab shahar va mamlakatlarni ko'rgandim. Yuzlab kitob mutolaa qilgan va har on qo'ziqorin kabi ko'paygan-u lekin birinchi kitobidayoq nomi o'chib ketgan yoki o'zini har asarida takrorlagan yozuvchilarning unutilishga guvoh bo'lgan, qarindosh urug'larimning hammasi oila qurib, bola-chaqasi bilan ovora bo'lgan bir damda, men uzoq masofali dam olish maskanlaridagi iflos qoshiqlardan jirkangan, avtobuslarda ikki bukilib uxlagan, uyg'ongan, borgan, qaytgan, halokatlarga uchragan ammo eng yomon va fojiaiy halokatlar o'z ichimda yuz berishidan va men qanday bo'lsa ham bu halokatlardan soppa-sog' chiqayotganimdan nafratlanardim! O'lishni judayam istardim-u, ammo o'lganimdan keyin qayerga borishimni bilmaganim uchun bundan ham qo'rqardim. Meni hayotga ushlab turgan bir narsa bor edi va ayni damda bu narsa meni hayotning noma'lum tomonlariga irg'itar edi. Chunki nimani izlayotganingni bilmaslik insonni charchatardi va qidirganingni topa olmaslik yoki topdim deb o'ylab, yanglishganingni anglashing — butun harakatlaringning kulini ko'kka sovurardi. Nihoyatida esa yo'lning eng boshiga qaytib, ayni izlarni takroran bosmoq, tanish insonlarni ilk bor ko'rayotgandek boshqatdan tanishishga urinmoq, qayerda xato qilganingni anglashga kirishmoq, bir qancha yo'l bosib, ikkiga ayrilgan yo'lning boshida to'xtagancha, o'tgan safar qaysi biridan yurganligimni eslashga urinib,

.....

xuddi o'sha yo'lni tanlamaslik uchun ehtiyot bo'lish bilan birga baxtsiz ravishda yana o'sha yo'lni tanlaganimni yo'lning yarimiga yetganda bilmoc va u yerdan endi ortga qayta olmaslik lekin yo'lning oxiri qayerga olib borishini bilish ham juda qo'rqinchli edi. Shu boisdan, umrimning ko'p qismi behuda o'tganligini qabul qilish mening tez-tez yuzlashadigan haqiqatim edi. Bu kitobni topganimdagi quvonchimning sababi ham shu. Endi juda-juda ilgari qaytishim mumkin edi. Go'yo umrimning ham avvaliga... Odamlar juda kam va yashash uchun chiroyli joylarni ifloslantirmaydigan o'sha davrlarga... Ya'ni tashlab ketilmagan, doim tabassum qiladigan, ishlab pul topishga majbur bo'lmagan, jamiyat ichida kimligimning zarracha ahamiyati bo'lmagan o'sha davrlarga...

Kitobni olganca, apil-tapil uyga qaytishim ham, xuddi bolaligimdagi kabi uyga qaytishim bilan maktab formalarimni va portfelimni bir chetga uloqtirganca, ko'chaga yugurishim kabi bo'lgandi. Xonamning chirog'ini yoqmasdan, pidjagimni va oyoc kiyimimni kravatimning bir chetiga tashlarkan, yolg'iz o'zim yashaydigan uyrning mehmonxonasidagi kulrang yumshoc yostiqchali o'rindiqqa cho'zilishim, tirikligida yashashdan nihoyatda charchagan va endi o'lganidan keyin qabrda bamaylixotir oyoc uzatib yotishni o'ylayotgan o'likning tuygan saodati bilan bir xil edi. Boshqa vaqtlardagidan farqli o'laroc, hozir hech narsa haqida o'ylashni istamayotgan edim. Qish mavsumi asta-sekin kirib kelayotgan edi va go'yo sovuqgotgani uchun o'jarlik bilan derazadan ichkari kirishga urinayotgan shamolning hushtaksimon uvillashi ham meni bezovta

qilmayotgan edi. Shamolning tovushini sevmasdim sira. Go'yo yuz yoshga kirgan bir odam, quruq va kuchsiz tirnoqlari bilan oynani tirnayotgandek tuyulardi menga. Uyimga qamalib olish menga judayam yoqardi. O'zim bilan o'zim qolgan paytlarim o'tmishimga oid nimalarnidir eslashga urinar, dengizga ilk bor sho'ng'iganimni, balandlikdan qo'rqishimni qachon payqaganimni, yozgi ta'tillarni, birinchi o'qituvchimning ismini, meni eng ko'p nima qo'rqitishini, tushunarsiz aybdorlik tuyg'ularimni, menga aytilgan yolg'onlarni, men so'zlagan yolg'onlarni, bir xil suratlarni tomosha qilarkan, payqamay o'tib ketadigan mayda detallarni bu safar ko'zdan qochirmaslik uchun nega telbalarcha uringanimni, nima uchun onamga qo'ng'iroq qilmay qo'yganimni, birovga yoki biror narsaga osonlikcha ko'nikolmas ekanman, nega ilk bor sigaret chekkanimda boshqalarga o'xshab yo'tal tutib qolmaganini, ichimga yutib yurganlarim, biror yo'l topib tashqariga chiqib ketolmagani uchun meni mutassil ezganini, asablarim nega doim bunchalik tarang tortilib turishi haqida o'ylardim. Qidirayotgan narsam shularning ichida bo'lishi mumkin edi. Baxtsiz hodisa yuz berib, insonlarning ichiga kirib qolganimda esa ular bilan yuzlari mavjud emasdek gaplashardim. Ular faqat quruq jasaddan iborat edilar men uchun. Tanalarining ranglari bir xil edi. Yuzsiz bo'lganlari uchun ovozlari ham bir-biridan farq qilmasdi. Yelkasidan yuqorisi mavjud bo'lmagan bir mavjudot edilar. Men kimsani tanimaganim uchun mukofot o'laroq berilgan huzur-halovat ichida edim.

Nihonni sevardim. U hayotimda kamdan kam hollarda men qabul qilgan to'g'ri qarorlardan biri edi.

Ammo
yaqin
hech q
nimad
ko'ngl
bo'lga
tus o
Men
edi. S
ko'zla
ko'ris
Avva
yiqil
darh
yuzi
qo'm
turg
Bir
keti
qay
ta'
bo
ist
Q
se
qa
sa
is
b

Ammo qanchalar qochishga urinmay, yolg'izlikka shunchalar yaqin edim. Yonidaligimda hadeb gapirmasdim. Xuddi hech qanday sababsiz nimanidir unutib qo'ygandek yoki nimadandir jahlim chiqayotgandek. Go'yo hayotdan ko'nglim qolgandek. Oxirgi uchrashuvimizda shunday holat bo'lgandi. Ajoyib boshlangan tong, peshindan o'tib falokatli tus olgan edi. Men yana boshqa birovga aylangandim. Men qo'lini tutgan ayolning yuzi birdan g'oyib bo'lgan edi. Seskanib ketdim undan. Hozir uyqudan uyg'ongandek, ko'zlarimni katta-katta qilib ochib yumgancha yuzini ko'rishga urindim. Buni bir necha bor sinab ko'rdim. Avval barmoqlarim bo'shashdi. Keyin gavdamni tutolmay yiqildim. Yiqilgan joyimdan o'zimga qarardim va u yerdan darhol ketishni istardim. Bir muncha vaqt o'zimning ham yuzim g'oyib bo'ldi degan sarosimada barmoqlarim bilan qo'rqa-pisa paypaslab tekshirib ko'rdim va yuzim joyida turganligini anglaganimdan keyin yengil nafas chiqardim. Bir necha daqiqa o'tib, unga yuzimni o'girmasdan: "Yetar, ketishni istayman" deyishim zahoti darhol aks-sado o'zimga qaytib kelgan edi. Biroq kech bo'lgan edi. Bular Nihonga ta'sir qilmay qolmagan edi. Chunki bir gal "Rost yo yolg'on bo'lsin, xoh hazil, xoh chin bo'lsin, bir kun menga ketishni istayotganingni aytsang, bir lahzayam yoningda qolmayman! Qanchalik qalbim og'rimsin, bunga chidayman! Ammo senga qol demayman. Tushunyapsanmi? Bu sevgimni qadrlamasligingni bildiradi. Birga o'tkazgan kunlarimizni sariq chaqaga chiqaradi. Sendan yagona istagim shu, agar ishonching komil bo'lsa va chindan ketishni istayotgan bo'lsang, yuzimga tik boq va ketishni istayotganingni

ayt” degandi. Kutilmaganda o’rnidan turdi. Bir oz oldin yiqildim deb o’ylab, cho’kkalab qolgan joyimdan unga hadiksirab boqdim. Yuzida ishonib bo’lmaydigan darajada chuqur dard va hayrat zohir bo’lgandi. Eshitganlariga ishonch hosil qilishni istayotgan edi. Xato eshitmaganimni tushunib, yiqilib tushmaslik uchun oyoqlari bilan yerni teshib yuborgudek qilib, qattiq tiragancha, qaddini tik tutishga urinib, kuldi. Jiddiy bo’ldi. Qoshlarini chimirdi. Yana kuldi. Ko’zlarining kosasi kattalashdi. Xuddi yuk mashinasi barcha xarobalarning tuproqlarini yig’ib kelib uning ko’zlariga to’kkandek limmo-lim to’ldi uning ko’zlari. Ammo yig’lamadi. Ishonib bo’lmas tezlikda o’zini qo’lga oldi. Qaddini rosladi. Qo’llarimni qo’lidan bo’shatib, birgina “Mayli” dedi. Shu on o’zimni o’zimdand ham kuchliroq narsaga urib, vayron qilganimni his qildim. Bir to’qnashuvda narigi tomon qanchalik kuchsiz bo’lsa ham, urilgan narsasida mutlaqo bir iz qolardi, ammo men unda hech qanday iz qoldirmagan edim. Ustida hatto biror chiziq ham ko’rinmasdi. Go’yo hech qachon mavjud bo’lmagandek edim. Mayda bo’laklarim ham uvalanib, qum zarrasi singari ko’kka sovurildi. Mag’firat qilingani uchun ranjigan bir gunoh kabi edim. Tabiiyki, bir gunoh kechirilsa, gunoh qilganing egasi ustidagi yukdan qutilgani uchun xotirjam bo’lardi, ammo gunoh o’zining o’limidan keyin g’amga botar edi. Nafrat bilan o’zimga boqdim. Xudbin va manman edim. Buning boshqa bir izohi yo’q edi. Boshqa biror so’z demadi. Qo’llarini cho’ntagiga solgancha, kelgan tomonimizning teskari tarafiga qarab keta boshladi. Meni ushlab turadigan hech narsa qolmagan

Halis Ka
edi. A
Ko’zda
turdim
Dovdi
berdi.
emasd
o’tib o
beri ill
chehra
kamga
va erk
qo’lla
Amm
uning
bo’lsa
kechi
ishni
uchir
arzig
bo’li
deyis
men
Yuzl
o’zga
terilg
turli
ibor
majl

edi. Atrofimdagi insonlarning yuzlari yana g'oyib bo'ldi. Ko'zdan yo'qolgunga qadar ketishini tomosha qilib turdim. Bir qancha vaqt devorga suyanib, samoga boqdi. Dovdirab qolgan edi. Ammo bu juda oz muddat yuz berdi. Qolaversa, u bunday ahmoqona yakunga munosib emasdi. Ketganidan keyin so'ngan umid bilan yonimdan o'tib qaytgan hammaning yuziga tikildim. Ancha vaqtdan beri ilk bor insonlarning yuzlariga qarayotgan edim. Begona chehralardan uni izlardim. Bo'ydor, pakana, semiz, oriq, sergap, kamgap, baqirgan, yig'lagan, kulgan, maqsadsiz yurgan ayol va erkaklarga diqqat bilan nazar soldim. Lablarini, ko'zlarini, qo'llarini, yurishlarini hamma hammasini sinchiklab kuzatdim. Ammo qilayotgan bu ishni o'ta ahmoqona edi. Aslida, uning ortidan borishim kerakligini yaxshi bilardim. So'ngan bo'lsa-da, hali umid bor edi. Balki kichik bir ehtimol bilan kechirilar edim. Ammo qachongacha? Oqibatda yana shu ishni qilardim. Hayoti zaharga aylanar edi. Va ikkinchi yo uchinchi martasidan keyin, na unda va na o'zimda eslashga arzigulik biror go'zal xotira qoldirmasdim...

Uzun muddat hayotimda birov bo'lmadi. Bo'lgan yo bo'lishga uringanlar ham men “Yetar, ketishni istayman” deyishimga fursat qoldirmay, o'zlari tark etardilar. Zero mendan bir ishchiqmasligi ma'lum edi. Biror so'z demasdim. Yuzlari va ovozlari g'oyib bo'lardi. Bu ko'nikmam sira o'zgarماسdi. Bank hisobimdagi pullar, muzlatkichimga terilgan-u, ammo yeyilmagani uchun tashlab yuboriladigan turli xil pishloqlar, bog'i bilan ikki xonali, ikki qavatdan iborat uyim, har yili yangilanadigan mashinam, ish bo'yicha majlislarim va men ega bo'lgan boshqa narsalar hech

qanday qiymatga ega emasdi. Bir tartibsizlik bor edi va bu betartiblik kundun kunga palak yozgan edi.

Shamolning o'limni chaqiradigan tovushiga kulganча, ortimni o'girdim. To tug'ilgan kunimdan boshlab hozirgacha, o'zinga bir qur nazar tashlash payti kelgan edi. Men kitobni o'qimay turib, uning ovozi yangrayotgandi. Barcha ishi va tashvishini bir chetga surib, o'z hikoyasini aytib berish uchun betoqatlanardi... Telefon butkasining yonida navbatini kutganlar, qaynatilgan makkajo'xori sotuvchi, qahvaxonadagi amakilar, avtohalokatga uchragan ayol... Masalan, sotuvchi bilan ayol aldanganlardan edi. Ayol uyidan g'azab bilan chiqib, rulga suyangancha yig'larkan, kutilmaganda ro'paradan kelib qolgan mashinani payqamagan va to'qnashuv sodir bo'lgan edi. Menga aytib bergan hikoyasi shu edi, ammo men bunga unchalik ishonmadim. O'ylashimcha, voqea asli boshqacha edi: To'g'ri, ayol aldanganligidan xabar topgan va g'azab bilan uydan chiqqanidan keyin o'z joniga qasd qilish haqida o'ylagan. Buni qanday amalga oshirish haqida reja tuzayotib, unga mashinani tezligini oshirish va qayergadir borib urilish juda yaxshi fikrdek tuyilgan va shu o'y bilan tormozni bosmasdan ro'paradan yuqori tezlikda kelayotgan mashina bilan to'qnashgan edi.

Biroq halokatdan keyin o'limdan juda qo'rqqan va qilgan ishidan qattiq pushaymon bo'lgan edi. O'limga yaqinlashgan onida ichida g'ayrioddiy bir yashashga bo'lgan tabiiy instinkt paydo bo'lgan edi. Hamma narsa bir tomon, "Men nega o'lishim kerak ekan? Agar o'lsam, qolganlar yashashda davom etadi va hatto mendan qutilganlari uchun

quvonib, go'yo g'amga botgan singari bir ikki tomchi soxta ko'z yoshi to'kib qo'yishadi. Ammo bir oz vaqt o'tib, yo'qligim sha'niga bazm-u janshid uyushtirishadi" deb o'ylagan edi. U haq edi. Nima bo'lgan taqdirda ham hayot davom etardi. Chunki har doim shunday bo'lgan. Orqada qolganlar qanchalik g'ussaga cho'kmasin, baribir yashashda davom etishar edi. Sotuvchiga kelsak, xotini va uning xushtorini bir yotoqda ko'rgan zahoti aqldan ozgan, avval o'sha odamni keyin esa o'zi sevib uylangan xotinini o'ldirib, jasadlarning boshida o'tirib yig'lagan va jinoyatiga vosita bo'lgan qo'lidagi pichoq bilan bir necha bor o'zining bilaklarini ham kesgan, ammo so'nggi daqiqalarda o'zini o'ldirish fikridan voz kechib, militsiyaga xabar bergan edi. Mahkamada ham advokatining qancha qistashiga qaramay, aslo pushaymon emasligini takrorlagan va shuningdek, u bunday jinoyatlarda qo'llaniladigan jazoni yengillatish qonunini ham rad etgan edi. Telefon butkasining yonida navbatini kutayotganlar bilan qahva-honada garta o'ynagancha, oldinda turgan saylovda kimga ovoz berishlari haqida bahslashgan amakilardan esa so'z ochishni istamayman. Ularning ma'nosiz hikoyalari bor. Navbatdagi va kundalik tashvishlari bor xolos. Aytgancha, aslida yuragimni g'ash qilgan narsa shuncha dardi bor insonlarning ichida o'zimga tegishli biror narsa topa olmaganim edi. Go'yo bolaligimga borayotgan edim, lekin yoshim ancha ulg'ayib qolgan edi. Boshimdagi yostiqni jahl bilan uloqtirdim-da, kitobning sahifalarini tez-tez varaqladim. Shu payt qarshimdan kitobni ilk bor o'qigandimda, meni lol qilgan, ammo ancha vaqtlardan

.....

beri xayolimga ham kelmagan bir ayol gahramoni chiqdi. Aslida, u oson unutiladigan narsa emasdi. Ayolning bo'yi mendan bor yo'g'i bir necha santimetr past va lablarining orasiga sigaret qistirilgan edi. U ko'chani boshida turib, qizishganча sumkasini tikilab, zajigalkani qidirardi. Yonidan o'tib ketayotganlar sigaretini yondirib berishni taklif qilsalar ham hech biriga ro'yxush bermayotgan edi. Darhol qo'lim yonimda turgan stol tepasidagi plashimga bordi. Juda ahmogona ish edi bu. Balki telbaning ishidir, ammo o'zimni boshqara olmayotgan edim. Beligacha tushgan kumushrang va to'lqinsimon sochlari, mayin esayotgan shabadada gapirish uchun oxirgi kuchini ham sarflagan bir xasta kabi bilinar-bilinmas o'ngga-chappa tebrantar, lablarining har ikki chetidagi mayda chiziqqlar esa ayolning o'ta horg'in ekanligidan darak berib turardi. Sigaretini yoqqanidan keyin, chuqur ichiga tortib, tutunini boricha uzozga pufladi. Men u buni astoydil istaganidan yo ongli ravishda gildi deb o'ylamayman. Uni yanayam diqqat bilan kuzatdim. U ham kimdir ta'qib etayotganini sezgandek atrofga nazar soldi. Orgasiga burilib qaradi. Hech kim uni kuzatmayotganligiga ishonch hosil qilganidan keyin, yelkasiga osib olgan gora sumkasini bu gal bo'yniga osganча yurishni boshladi. Ayolning ismi Merve edi. Oldingi sahifalarning birida qandaydir erkak uni shu nom bilan chaqirgani yodimga tushgan edi. Biroz vaqt o'tib, o'sha erkak ayolning yoniga borib suhbatlashishni istashini bilardim. Yana ahmogona bir tarzda "To'xta! U tomonga borma" degim keldi. U yurishda davom etdi. Kitob do'konining qarshisiga kelganida esa endi u erkak

.....

bilan to'qnashishdan qochib bo'lmas edi. Yana biroz kitob sahifalarini varaqlab, Merveni o'sha yerda qoldirdim. Faqat eslashim bo'yicha, u erkak bilan yig'lab gaplashgan edi. Nima uchun yig'laganini unutgan edim. Shu bois kitobning sahifalarini varaqlarkan, men ham u bilan birgalikda qadam bosdim. Go'yo soyaga o'xshar edim. Hamisha yonida edim, lekin u meni ko'rmas edi. Va nihoyat u odam ham ko'chani narigi tomonidan yurib kela boshladi. Bu o'ta ko'ngilsiz ammo yuz berishi lozim bo'lgan bir uchrashuv edi. U odamni ko'rar ko'rmas Merve bilan birgalikda men ham lol qoldim. Go'yo tomirlarimda qon oqishdan to'xtab qolgandek bo'ldi. Chunki u erkak menga quyib qo'ygandek o'xshar edi. Xuddi yigirma yil burungi ko'rinishim singari biroz ozg'in va soqollari siyrak edi. Havo ancha salqinligiga qaramay, erkakning egnida faqatgina yupqa bir ko'ylak bor edi. O'rtadagi masofa ancha qisqarganidan so'ngra qo'llarini cho'ntagidan chiqarib, Mervega hayrat-la boqdi. Bu uchrashuv uning uchun ham kutilmagan bir hodisa bo'lganligi ko'rinib turardi. Bezovta edi. Gapirish uchun og'iz juftlardi-yu, ammo xuddi keraksiz biror so'z aytib qo'yadigandek, tilini qattiq tishlardi va sukut saqlar edi. Bu holat bir necha bor takrorlandi. Ikkinining o'rtasida ko'zga ko'rinmas ulkan bir jarlik bor edi. Va nihoyat bor jur'atini to'plab, "Salom, Merve" deyishni uddaladi erkak. Ikkinisi shu yerda qoldirib, shoshgancha kitobning so'nggi sahifalariga ko'z yugurtirdim. Balki erkakning ismi biror joyda tilga olingandir deya. Biroq topa olmadim. Darrov o'sha sahifaga qaytgancha, yana Mervening yonidan joy oldim. "Nima uchun?" dedi Merve va gapirishda davom etdi:

“Nega ketding?” go‘yo Merve erkakka o‘tgan vaqtlarning eng qiyin savolini bergandek edi. Aslida, erkak uchun ham, Merve uchun ham, javobi o‘ta muhim bo‘lmagan bir savol edi bu. Ketgan edi, vassalom! Buning javobini bilish na vaqtni ortga qaytarardi va na bo‘lgan voqeani o‘zgartirar edi. Erkak bu gal tilini tishlay olmay, nimjon bir tovushda “Qololmasdim, bilasan” dedi. Ovozida nadomat va andishadan sira asar yo‘q edi.

Qilgan ishini to‘g‘riligiga ishonchi komil edi. Biroz sukutdan keyin yana takroran “Qololmasdim, bilasan” dedi va yana so‘zida davom etdi. “Mendan jahling chiqmasin, insonlarning yuzlari g‘oyib bo‘lishidan, hammani bir qolipda ko‘rishdan, har kimning ovozi bir xil eshitishdan, vaqt o‘tib seni ham bularning ichidan topishim mumkinligi haqida qaytarib aytishni xohlamayman. Qololmasdim, vasallom! Men umidsiz bir insonman, o‘zgarolmayman! Bu qo‘limdan kelmaydi. Men har lahza yolg‘izlikka ko‘proq yaqin edim.”

Erkak bularni aytar-aytmas, qo‘lim bilan uning og‘zini yopib, qarshilik qilishga harakat qildim. Hatto uni yaxshilab do‘pposlab qo‘ygim keldi. G‘azablандим. Aslida unga bir musht tushirib, u yerdan uzoqlashishim kerak edi. Xo‘p, nega bunchalik jahlim chiqdi undan? Mervega bularni ravo ko‘rgani uchunmi yoki faqatgina tashqi ko‘rinishidan emas, harakteri ham menga juda o‘xshagani uchunmi? Yoki bularni gapirgan menmidim? Merveni qachondan buyon tanirdim? Tark etishni va insonlarning yuzlari g‘oyib bo‘lishi haqida shu kitobdan o‘rganganmidim?

Kitobning ichida bir oz oldin tezlashishni boshlagan yomg‘irning sochlarimni yaxshigina nam qilganini va

.....

qo'llarim sovuq qotganini sezdim. Qocha boshladim. Qayrilib ortimga qarashni istamayotgan edim. Merve bilan u erkak ortda qoldi. Qahvaxonada qarta o'ynab o'tirgan amakilarning oldidan o'tdim. Ular saylovda kimga ovoz berishlarini, iqtisodning butunlay past ko'rsatkichdaligini va bu iqtisodni faqat yangi partiya to'g'iray olishini, partiya rahbari juda yoshligini, ishsizlik balosi tugashini, mamlakatda adolat qaror topishini va hokazolalar to'g'risida gapirishardi... Ko'chaning boshida avtohalokatga uchragan ayol ham jon taslim qilgan edi.

Voqea yuz bergan joyga tez yordam mashinasi yetib kelgan va ayolni murda solinadigan sumkaga joylashgan edi. Ayolning eri yig'layotgan edi. Juda kulgili holat edi bu. Hayot davom etardi. Sotuvchi esa furgonini yig'ishtirib, ketishga chog'lanar edi. Qolganiga toqat qiladigan holim qolmagan edi. Peshonamdan oqayotgan reza terlar lablaringa qarab oqib tusharkan, darhol kitobni yopib, stolning ustida qoldirdim. Qidirib yurgan narsamni topgan bo'lishim mumkinligidan qo'rqayotgan edim. Ba'zilar hech bir joyga tegishli bo'lolmas edi. Ustiga ustak bunga arzigulik biror bahonalari yo'q edi. Shamolning derazani timdalagan kabi mudhish tovushi o'jarlik bilan ichkariga kirishga urinarkan, onam xayolimga keldi. Telefonni qo'limga oldim va ro'yxatdan "o" harfini bosdim-u, ammo so'nggi lahzalarda bu qarorimdan voz kechdim. Yana unga qo'ng'iroq qilolmadim. Muammo yana o'sha edi. Ovozlarning va yuzlarning g'oyib bo'lishi! Vaqt allamahal bo'lgan edi va men esa agar eplay olsam, uyquga ketishim lozim edi.

Ortingdan bora olmaydiganchalik horg'in emasman. Biroq bilamanki, bu hol yana takrorlanadi. Yana hammasi tugaydi. Sen yana ketasan. Chunki biz — yaradormiz...

Seni judayam qattiq sog'indim. Koshki, ba'zi narsalarni tuzata olishga ko'zim yetsa, hech bir bahonaning orqasiga berkinmay, senga qo'ng'iroq qilar va oldingda boshimni egardim, ishon! Chunki hamma gap ovozingni eshitishda. Barcha masala, "Nima bo'lsa ham, sen yaxshi bo'l" deya go'shakni qo'yib, ovozingdagi sog'inchni tuya bilishda.

Ming afsuski, endi buning iloji yo'q. "Koshki" ga imkon qoldirmaydigan darajada bir-birimizdan uzoqlashganmiz... Tugaganmiz... Boshqa usullarni ham sinab ko'rganmiz. Foydasi bo'lgan yo bo'lmaganini endi nima ahamiyati bor?! Men ham bilaman, bundan keyin biz sen bilan munosabatlarimizni yaxshilay olmaymiz va hatto uringan taqdirimizda ham bundan battar arazlashib, yaxshigina nafratlanamiz bir-birimizdan. G'azab yo adovatdan emas bu! Aslo! Ehtimol sabr qilganimizda, eplay olardik, tuzata olardik deb o'ylashimizdan xolos.

Bilaman, sen ham sog'inyapsan... Bilaman, ikkimiz ham og'ir yaralandik va endi buni ortga qaytarib bo'lmaydi. Bilaman, bu endi shu tarzda tugaydi. Yaxshi bo'l. Nima bo'lsa ham, sen yaxshi bo'l...

Har bir insonning o'tmishga nisbatan hurmat va motam tuyg'usi bo'lishi kerak. Ketgan inson hech yo'qsa bir joyda to'xtab, tin ola bilishi lozim. O'tgan narsalarni chalkashtirib yubormaslik sharti bilan. Go'yo hech narsa bo'lmagandek, qanday qilib darhol boshqatdan boshlaysiz? Qalblaringiz qanday qilib bunchalar tez bir tosh parchasiga aylanadi, hayronman...

Hatto bir qadam tashlashdan oldin yaxshilab o'ylab ko'rayotgan bo'lsam, demak, bu bejizga emas. Sabahattin Alining aytganidek: "Odamlar mendan ishonish qudratimni tortib olganlar."

Qarang, men hanuz o'zinga kelmadim, o'zinga kelolmayapman! Qolaversa, o'zinga kelsam nimalar yuz berishi to'g'risida kichik bir taxminim ham yo'q! Bu haqida o'ylashning o'zi juda qo'rqinchli. Nima qilayotgan edik? Ketayotganmidik? Yoki qolayotganmidik? Nahotki, o'zingga kelganingdan so'ng hammasini unutib qo'ysang! Men turgan joyimda qolishga ko'nikib qolganman, ketish qanday bo'lishini bilmayman! Yangi hayot qurish uchun faqatgina jasoratning o'zi yetarli deganlarga ishonolmayman. Chunki birgina jasoratning o'zi yetmaydi. Chunki boshqatdan ishonch bog'lash oson ish emas. Buning uchun tole kulishi lozim. Yaxshiliklarga duchor bo'lish lozim.

Agar hayotim bilan bog'liq biror xulosa qiladigan bo'lsam, birovga ortiqcha savol bermasdan, qiynamasdan, niyatim — shunchaki jimgina, unga suyangancha uxlash. Boshqa narsa emas. Bor-yo'q istagim shu... Biroq kimnidir eng sevgan insoni bo'lmadim hech qachon, bo'la olmadim! Buni o'zim uddalay olmadim! Har doim nimalarnidir ortidan ketdim.

Oyoqlarimni his qilmay qolgumimgacha yurdim. Ishonishni istardim. Eshik raqami o'n bo'lgan uyda ham yashadim, bir raqamlisida ham yashadim va zinalari quyiga olib tushadigan uylarda ham yashadim... Zulmatda qolish nimaligini yoki yerning eng tub-tubini va yoki

biror narsaga ega bo'lishning haqiqiy ma'nosini bilganim bo'is parvo qilmadim bularga. Bularning bari o'tkinchi bir holat edi. O'tib ketadigan hollar esa insonga azob bermas edi. Ammo bularning birortasiga qoqilib tushmoq, nuqson-la dunyoga kelgan bolaning tug'ilishiga o'xshar edi. Bunday holatda o'zining qonidan bo'lishiga qaramay birov uni tan olgisi kelmas edi. Sizga buni tushuntirib beraman. Hoynahoy, siz ham buni bir paytlar kimgadir tushuntirib bergandirsiz... Ammo xabaringiz bor, nega bunchalar toshbag'irsiz deya qolgan so'zlarni ichga yutmoq ba'zan insonning yagona chorasi bo'ladi. Aslida, nozik tushunchalar qanchalar go'zal, shunday emasmi? Masalan, gazetani olib, (qancha jildligini bilmadim-u, lekin aslida, hech o'qib tugatolmaydigan) ensiklopediyalar uchun kupon yig'moq, buni juda sog'indim. Onamning pekmez*1 bilan unni qovurgancha, dunyodagi eng mazali shirinlikni tayyorlashidagi g'amxo'rlik... Qo'rquvning ham pokiza narsalardan kelib chiqqan onlari... Qilayotgan ishlarinigiz oqibatlari insonning hayotiga zarar yetkazmaydigan bolalarcha xatoliklar. Hozirgacha bir-biriga o'xshaydigan juda ko'p narsani ko'rdim. Ammo hech narsa tashqaridan ko'ringani kabi emas. Olmos faqat yaltiragani uchun o'ziga tortadi va biz insonlarga ham shunday nazarda qaraymiz. Ammo dardga na teginish va na qiyo boqish bilan ta'sir qilib bo'lmaydi. Agar jasoratingiz yetsa, birgina lahza bo'lsa ham his qilishga urinib ko'ring. Boshidan qanday kunlar o'tganiga qiziqing. Ko'rgan kechirganlarini,

1 Pekmez - Odatda uzum va tut kabi mevalarning qaynatilganda

quyuqlashadigan suvi

qilgan qarorlarini, "Men bo'lsam, unday qilmasdim, bunday qilardim" demasdan, ayblamasdan, qarang! Asli, yaralar jirkanch emas! Yaralardan jirkanishingiz yomon! Birovni azoblashdan zavq olishingiz va bunga sira ahamiyat bermasligingiz jirkanch!

Singan bir buyum kabi ko'chaga otishingiz,
burningizga o'rnashib qolgan qon hidi, yo'lingizdan
chiqqan halokatga qiziqish bilan qaragancha,
"Xudoga shukr, begona ekan" deb yo'lingizda
davom etishingiz jirkanch! Mana bular o'tkinchi
emas! Va o'tib ketmaydigan narsalar hamisha
insonga azob beradi...

Takroran

Kel, bu kecha nimalarni yo'qotganimiz to'g'risida gaplashaylik. O'tir qarshimga. Jonim og'riydi deb qo'rq-ma. Bir marta bo'lsa ham qaddingni tik tut, tishingni tishingga qo'y, his et, bu befarqligingni bir chetga sur va bir kuni boshingga katta baloni olib keladigan sening xudbinliging ekanligini tan ol. Yorib chiq, endi o'z qobig'ingni. Bahonalarning ortiga berkinishni bas qil. "Sen juda yaxshisan, lekin men senga arzimayman" degan ertaklaringni yig'ishtir! Ming bor o'yladim bular to'g'risida. Qolaversa, qo'limni bir aravaning orqasiga bog'lagancha, meni qanday sudrashini tomosha qilayotgandek, kiprik qoqmasdan kutdim. Gap ayriliqda bo'lsa, men hamma narsamni bir chetga surib qo'ygandim senga kelishdan avval. Maqsadim seni pastga urishemas. Bunga ko'zim qiymaydi. Ming la'nat bo'lsin-ki, senga hamon ko'zim qiymaydi. Shuncha narsaga qaramay, "Juda go'zal edi" deyman... Ammo buni chindan his qilishim kerak. Ya'ni mendan olganlarning evazini qaytar! Quchma, qo'lingni uzatma, menga tegma! Ahvolimga rahming kelganidan emas, bularni chin yurakdan qil. Kerak bo'lsa, ko'ksimni o'yib ismingni yoz. Bilinsin... Xuddi shu ko'chaning boshida o'rganimdagi kabi ko'zlaringni yum... Yuzimga biroz yomg'ir yog'dir. Mening dardim seni ushlab o'tirish emas. O'tir qarshimga. Capir. Shunchaki bu kecha nimalarni yo'qotganimiz to'g'risida gaplashaylik. Keyin mayli, ketaver. Qo'lingni bir aravaning orqasiga bog'lagancha, seni qanday sudrashini tomosha qilish qanday bo'lishini sen ham tushun. Mening dardim... O'tir qarshimga... Yana bir bor...

.....

Va men hanuz borligingizga ko'nikmagan ekanman, siz meni yo'qligingiz bilan qo'rqitmoqchi bo'lyapsiz. Birida bor, birida yo'q... Nima farqi bor?

Hayotdan ko'p narsani kutmasdan yashang. Hatto, bundan ham yomoni bo'lmaydi deganingizda ham undan ham battariga yo'liqishingiz mumkinligini unutmang. Masalan, birovni juda qattiq quchmang... Chunki qattiq quchish bilan o'tib ketmaydi. Qaytaga insonning ko'ksi og'riydi. Ustiga yana jismoniy og'riq qo'shilgani qoladi xolos. Biror joyingiz yirtilsa, birovga ko'rsatmay tikib olasiz. Agar singan bo'lsa, hech bo'lmaganda bog'lab olasiz. Ammo bari befoyda. Kasalni yashirsangiz, istimasi oshkor qiladi. Yarada insof yo'q, o'zini ma'lum qiladi va hammaning unga ko'zi tushadi. Keyin hamma boshingizga kelib yig'iladi, ustingizdan kuladi, yarangizni tirnab ko'radi. Va yana kimsaga egalik qilmang. Chunki ketadigan yo'lingiz hali juda uzoq va oxiriga yetmay yolg'iz qolasiz. Ba'zan esa ortda qoldirgan yo'lingiz sira qaytib bo'lmaydigandek olislarda qolib ketadi. Qimirlashga ham holingiz qolmaydi. Mavjud bo'lganlar eng muammoli imkoniyatlar ekanligini anglaysiz.

“Bugun sizda bo'lgan narsa, ertaga bir tushga aylanadi va aslida hozir ham sizga tegishli emas” deydi vaqt. Tuzoq... Omonat... Hammasi juda jirkanch narsalar. Chunki kecha boshqa narsa bor edi, biz o'sha narsani yo'qotib, hatto qatl qilib keldik bugungacha, vaholanki undan hech qachon voz kecholmaymiz deb o'ylardik, ammo unday

.....

Va men hanuz borlingizga ko'nikmagan ekanman, siz meni yo'qligingiz bilan qo'rqitmoqchi bo'lyapsiz. Birida bor, birida yo'q... Nima farqi bor?

Hayotdan ko'p narsani kutmasdan yashang. Hatto, bundan ham yomoni bo'lmaydi deganingizda ham undan ham battariga yo'liqishingiz mumkinligini unutmang. Masalan, birovni juda qattiq quchmang... Chunki qattiq quchish bilan o'tib ketmaydi. Qaytaga insonning ko'ksi og'riydi. Ustiga yana jismoniy og'riq qo'shilgani qoladi xolos. Biror joyingiz yirtilsa, birovga ko'rsatmay tikib olasiz. Agar singan bo'lsa, hech bo'lmaganda bog'lab olasiz. Ammo bari befoyda. Kasalni yashirsangiz, istimasi oshkor qiladi. Yarada insof yo'q, o'zini ma'lum qiladi va hammaning unga ko'zi tushadi. Keyin hamma boshingizga kelib yig'iladi, ustingizdan kuladi, yarangizni tirnab ko'radi. Va yana kimsaga egalik qilmang. Chunki ketadigan yo'lingiz hali juda uzoq va oxiriga yetmay yolg'iz qolasiz. Ba'zan esa ortda qoldirgan yo'lingiz sira qaytib bo'lmaydigandek olislarda qolib ketadi. Qimirlashga ham holingiz qolmaydi. Mavjud bo'lganlar eng muammoli imkoniyatlar ekanligini anglaysiz.

“Bugun sizda bo'lgan narsa, ertaga bir tushga aylanadi va aslida hozir ham sizga tegishli emas” deydi vaqt. Tuzoq... Omonat... Hammasi juda jirkanch narsalar. Chunki kecha boshqa narsa bor edi, biz o'sha narsani yo'qotib, hatto qatl qilib keldik bugungacha, vaholanki undan hech qachon voz kecholmaymiz deb o'ylardik, ammo unday

.....

Qo'lidan boy bergan narsalarini osonlikcha qabul qilgan insonlarni ayaylang. Chunki ular birovlariga malham bo'lishdan charchagan va so'nggida yolg'iz qolishni afzal ko'rganlardir.

— Biroz suhbatlashamizmi? Oramizda turgan shu la'nati jimlikni odobsizlarcha buzmayizmi birga? Sen ham shuni istaysanmi? Unda menga yordam ber... Qo'rqayapsanmi, menga har doim boqqaningda ko'zimda ko'radigan chorasizlikning senga aloqador ekanligini qabul qilishga?! Va men bilan yuzlashayotib, endi o'z-o'zingdan qocholmaganingda, tura olasanmi qarshimda? O'zingga menchalik toqat qila olasanmi?

— ...

— Mendan qo'rqma. Men aslida ramkalari ko'rkam bo'lgan bir ko'zguman va faqat sening aksingni ko'rsataman! Agar xohlasang, meni ko'rsatkichsiz kompas deb atashing mumkin. Mening har bir zarram faqat va faqat senga qorishgan. Senga tobe va senga taslim bo'lganman. Xush kelibsan! Endi ketma. Meni yaqindan tani. Bir bor bo'lsa-da, oynaga boqqaningda boy berganlaringni emas, meni ko'r! O'tkinchilarni emas, har on yoningda bo'lganni... Ertaklarni, metologiyani, qo'shiqlarni, qazilgan lahmlarni, tiqilgan nafaslarini, yo'qolgan qishloqlarni, har daqiqa peshonangdan otish uchun qo'lingda tutib turgan to'pponchani bir chetga sur va faqat menga tegishli bo'l.

To'xta. Menga qaramasang ham sendan jahlim chiqmaydi. Baqirib-chaqirmayman. Chunki tasalli berolmaydigan bu yurakni men sevdim, sen majburlamagan eding.

— ...

— Biroz suhbatlashamizmi? Menga kelgan payting, sening nimangni tortib olishgandi-ki, bu qadar quchganding meni? Menda kimlarni tasavvur qilding? Hatto men ismini ham bilmaydigan qancha odam bilan lablarimni bo'lishishga majbur qilding? Ko'zimga parda tutib, qanday uxlatding meni va qanday qilib sendan boshqa hechnarsani ko'ra olmadim? Ranjidingmi mendan?

— ...

— Bu safar meni yo'q qil. Yo'q! G'azabimdan aytmayapman. Senga biroz bo'lsa-da foydasi bo'ladigan bo'lsa va atrofingdagilardan ololmagan alamingni mening ichimga bir axlat quti kabi to'kib, tinchlanadigan bo'lsang, xalqumingdan o'zim o'tkazishib yuboraman. Chunki men uchun sening jirkanch holating yo'q.

Hatto nafasingni ko'kka puflaganingda ham kimlargadir nafi bor deb o'ylayman.

— ...

— Seni sevaman.

— ...

— Qayerga qarayapsan? Ulkan va dahshatli jang mashinasiga o'xshagan ko'zlaringni qanday qilib meni dunyodagi eng oddiy so'zlarni xuddi ilohiy og'izdan chiqqanday qabul qilishga majburlaysan? Qanday qilib bu qadar dono bo'lishing mumkin?

Nima qilayapsanki, hanuz barini bu qadar jo'n amalga oshiryapsan? Qanday eplayapsan buni?

— ...

— Yonimda bo'lmagan paytlaring qalbimga mutassil

.....

Halis K
azob
bir ch
bexab
gavjur
pishqi
o'zim
kama
qism
ko'ng
hozir
yoqir
seng
narsa
unda
tash
Eht
bo'l
o'tn
dey
Ton
qila
qor
kim
o'z
me

azob berayotgan narsani og'riq deya nomlashdan o'zga bir choram qolmadi. Biroq nima bilan olishayotganimdan bexabarman. Iltimos, bu darddan xalos qil meni. Bu gavjumlikdan qutqar. Loaqal, ichimga nur tezligida inib, pishqirgan holda yana ichimning devorlariga urila-urila o'zimga qaytgancha, ko'ksimni bo'g'ayotgan bu bezovtalikni kamaytir. Birgina ikkimiz qolaylik. Boshqalardan ko'rgan qismatingni menga yuklashni bas qil endi. Asli shulardan ko'nglim ayniydi mening. Senda totganim toza zahar, men hozirgacha tatib ko'rgan barcha lazatlarimdan ham ko'ra yoqimliroq. Tushunyapsanmi? Ammo birgina sen... Faqat senga tegishli bo'lganlarini qoldir menga. Boshqa jamiki narsalarga o't qo'y!

— ...

— Ketaqolaylik endi? Baribir gapirmayapsan. Yoki undan avval derazadan biroz senga termulay. Keyin tashqariga chiqaman. Har dam ortingdan kelaman, bilasan. Ehtimol yomg'ir yog'ar. Agarda, yomg'ir yog'adigan bo'lsa, balki necha martalab menga yopishtirib kelayotgan o'tmishingning izlarini badanimdan yuva olarman, nima deysan?! So'ngra menga toza zahringni lablaringdan soch. Tomirlarimning ichida yugurayotgan qon singari qabul qilaman buni. Paysalga solmay, o'p meni. Mayli, dahshatli qoraxatga mengzalsin yomg'irda meni o'pmog'ing va har kim bundan keyin loaqal bir bora yomg'ir ostida o'psin o'z sevgilisini.

— ...
— Chindan ham so'nggi bor o'pa olasanmi meni? Yana ortingdan kelsam... Yomg'irning ostida...

.....

Ba'zilar olidan sevarlar

Yalangayoq... Yelkalarindan tomchilar oqarkan...
Birgina sen... O'zgalar tomonidan boshingga solingan
ko'rgiliklarning badalini menga to'lattirmasdan... Chin
yurakdan... So'nggi bor...